

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7So/11/2018
Identifikačné číslo spisu: 6016200532
Dátum vydania rozhodnutia: 24.10.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:6016200532.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci navrhovateľa: Mgr. V. W., narodený X. novembra XXXX, bytom v Z., proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta 8-10, o vyrovnávací príplatok, o odvolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. októbra 2017, č.k. 26Sd/154/2016-41, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. októbra 2017, č.k. 26Sd/154/2016-41, p o t v r d z u j e .

Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

I.

Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom z 26. októbra 2017, č.k. 26Sd/154/2016-41, zrušil podľa § 250j ods. 2 písm. a/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) rozhodnutie odporkyne z 18. februára 2016, číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým bola zamietnutá žiadosť navrhovateľa o vyrovnávací príplatok podľa 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 140/2015 Z.z. (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“). Odporkyňa dôvodila tým, že nakoľko bol navrhovateľovi rozhodnutím z 15. novembra 2011, číslo: XXX XXX XXXX priznaný predčasný starobný dôchodok podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, a nie starobný dôchodok, nesplnil podmienku nároku na vyrovnávací príplatok uvedenú v § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. Dodala, že na tom nemení nič skutočnosť, že predčasný starobný dôchodok je po dovŕšení dôchodkového veku starobným dôchodkom.

Krajský súd preskúmal opravným prostriedkom napadnuté rozhodnutie v intenciách článkov 12 ods. 1 a 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, § 60 ods. 9, § 69b a § 69d zákona č. 461/2003 Z.z. ako aj podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie

odporkyne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

V odôvodnení krajský súd konštatoval, že v konaní nebolo medzi účastníkmi sporné, že navrhovateľovi bol na základe jeho žiadosti priznaný z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky predčasný starobný dôchodok, ktorý sa po dovŕšení jeho dôchodkového veku stal dôchodkom starobným. Nesporné bolo tiež, že pred 1. januárom 1993 získal najmenej 25 rokov československého obdobia dôchodkového poistenia (12 084 dní), za ktoré mu bol priznaný starobný dôchodok z dôchodkového poistenia Českej republiky. Od 1. januára 1993 do 31. decembra 2003 získal viac ako 1 rok doby zamestnania podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, čo vyplynulo z evidenčného listu dôchodkového zabezpečenia navrhovateľa, podľa ktorého pracoval v F. do polovice roku 1997 a následne v M. až do konca roku 2003. Sporným bol právny výklad zákonného § 69b zákona č. 461/2003 Z.z.. Odporkyňa, vychádzajúc z textu zákona tvrdila, že nárok na vyrovnávací príplatok má len ten poistenec, ktorému bol priznaný starobný dôchodok a navrhovateľ tvrdil, že jeho predčasný starobný dôchodok sa po dovŕšení dôchodkového veku stal zo zákona dôchodkom starobným, preto sa uvedené zákonné ustanovenie naňho vzťahuje. Odporkyňa vychádzala pri aplikovaní zákonného § 69b zákona č. 461/2003 Z.z. výlučne z gramatického (jazykového) výkladu tejto právnej normy, čo súd nepovažoval za dostatočné a správne, pretože len na základe tejto metódy výkladu bol jej postup striktne formálny. Účelom výkladu právnych predpisov je okrem poznania samotného textu zákona aj pochopenie jeho zmyslu a účelu v kontexte s ďalšími zákonnými ustanoveniami v oblasti práva sociálneho zabezpečenia, prípadne aj v celom právnom poriadku. Uviedol, že zmyslom a účelom právnej úpravy, týkajúcej sa vykonávacieho príplatku bolo, aby poistenec, ktorý počas existencie spoločného štátu (Česká a Slovenská Federatívna Republika) - do 31. decembra 1992 pracoval u zamestnávateľa so sídlom v Českej republike, bol po dovŕšení dôchodkového veku finančne zabezpečený dôchodkovou dávkou v take výške, ktorá by sa zásadne nelíšila od prislúchajúcej výšky dôchodkovej dávky, ktorá by mu patrila, ak by u takého zamestnávateľa nepracoval. Skutočnosť, že bol spoločný štát rozdelený, by nemala negatívne ovplyvniť dôchodkové nároky poistencov, pretože tým by sa vytvorila neodôvodnená nerovnosť medzi poistencami, pracujúcimi počas existencie spoločného štátu len u zamestnávateľov so sídlom v Slovenskej republike a tými, ktorí pracovali aj u zamestnávateľov so sídlom v Českej republike, čo by bolo v rozpore s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Práve s cieľom naplniť čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky bol do právneho poriadku Českej republiky aj Slovenskej republiky zavedený inštitút „vyrovnávacieho príplatku“, ktorý má zabezpečiť, že dôchodkové nároky poistencov, ktorí poberajú v dôsledku rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky starobný dôchodok z Českej aj Slovenskej republiky neboli na jeho sumárnej výške poškodení (ale ani zvýhodnení) oproti tým poistencom, ktorí poberajú starobný dôchodok len z jedného z týchto štátov, preto sa suma vyrovnávacieho príplatku môže meniť v závislosti od zvyšovania starobných dôchodkov poberaných z Českej republiky a Slovenskej republiky na základe zákonných valorizácií (či z iných dôvodov). Zároveň sa vyrovnávací príplatok vypláca počas celého obdobia poberania starobného dôchodku z Českej republiky a Slovenskej republiky, pokiaľ existuje rozdiel medzi „fiktívnou sumou starobného dôchodku“ (ktorý by bol poberaný len z jedného štátu) a úhrnom vyplácaných starobných dôchodkov z Českej republiky a Slovenskej republiky. Aplikujúc systematickú (posudzuje umiestnenie vykladanej právnej normy v texte a systéme právneho predpisu), teologickú (skúma účel a zmysel danej právnej normy vzhľadom k zameraniu celého právneho predpisu) i historickú metódu výkladu (skúma zmysel právnej úpravy v dobe, keď zákonodarca túto právnu úpravu prijímal) dospel krajský súd k presvedčeniu, že zákonný text § 69b zákona č. 461/2003 Z.z. „bol priznaný starobný dôchodok“ nie je možné vykladať striktne formálne a vzťahovať ho len na poistencov, ktorým bol fakticky rozhodnutím odporkyne priznaný starobný dôchodok, ale s ohľadom na vývoj právnej úpravy, úmysel zákonodarcu a sledovaný cieľ ako aj s ohľadom na cit. články Ústavy Slovenskej republiky a účel právnej úpravy, týkajúcej sa sociálneho zabezpečenia, je ho potrebné vyložiť extenzívne a uplatniť ho aj na poistencov, ktorí už dovŕšili dôchodkový vek, hoci im fakticky bol priznaný predčasný starobný dôchodok, pretože ten sa zo zákona, bez potreby vydania rozhodnutia, stal dovŕšením dôchodkového veku starobným dôchodkom. Tento záver podporuje aj zákonné § 69d menovaného zákona, podľa ktorého nárok na výplatu vyrovnávacieho príplatku trvá, pokiaľ trvá nárok na výplatu starobného dôchodku z Českej republiky a Slovenskej republiky, čo je nesporne prípad aj tých poistencov, ktorým sa predčasný

starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku zo zákona zmenil na dôchodok starobný. Pre naplnenie účelu vyrovnávacieho príplatku nemôže byť prioritným kritériom pre aplikáciu § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. formálny dôvod, na základe ktorého sa poistenec stal poberateľom starobného dôchodku, ale fakt, že poberateľom starobného dôchodku je.

K tvrdeniu odporkyne, že priznaním vyrovnávacieho príplatku aj tomu poistencovi, ktorému bol pôvodne priznaný predčasný starobný dôchodok by tento poistenec bol neodôvodnene zvýhodnený voči tým poistencom, ktorým bol pôvodne de facto priznaný dôchodok starobný, pretože jeho starobný dôchodok zmenený z predčasného starobného dôchodku má byť počas celého jeho poberania nižší o príslušné percento, zodpovedajúce chýbajúcemu obdobiu dôchodkového poistenia toho - ktorého poistenca odo dňa, od ktorého žiadal o priznanie predčasného starobného dôchodku do dovŕšenia dôchodkového veku, nepovažoval krajský súd za dôvodné. Pri výpočte teoretickej (fiktívnej) sumy starobného dôchodku výlučne podľa predpisov Slovenskej republiky, s prihliadnutím na celú dobu dôchodkového poistenia je potrebné u navrhovateľa, ktorému bol pôvodne priznaný predčasný starobný dôchodok zohľadniť príslušné percento, ktoré zodpovedalo chýbajúcemu obdobiu dôchodkového poistenia navrhovateľa od podanej žiadosti o priznanie predčasného starobného dôchodku do dovŕšenia dôchodkového veku a krátiť oň teoretickú sumu starobného dôchodku (uvedené je de facto sumou predčasného starobného dôchodku, zo zákona zmeneného na starobný dôchodok, po pripočítaní jednotlivých zákonných zvýšení až do dňa, od ktorého sa priznáva vyrovnávací príplatok), do výšky ktorej bude priznaný jeho vyrovnávací príplatok po odpočítaní vyplácaného starobného dôchodku zo Slovenskej republiky a z Českej republiky. Uvedeným postupom bude podľa názoru súdu zachovaný princíp krátenia výšky dôchodkovej dávky z dôvodu jej poberania pred dovŕšením dôchodkového veku.

Vzhľadom na vyššie uvedené, krajský súd rozhodnutie odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

O náhrade trov konania rozhodol krajský súd podľa § 250k ods. 1 OSP za použitia § 250l ods. 2 OSP a navrhovateľovi, napriek tomu, že bol v konaní úspešný, náhradu trov konania nepriznal, pretože si žiadne neuplatnil.

II.

Proti rozsudku krajského súdu podala odporkyňa v zákonnej lehote odvolanie.

Namietala, že rozhodnutie krajského súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

V podanom odvolaní uvádzala, že poistenec má nárok na vyrovnávací príplatok od dátumu, od ktorého žiada priznať vyrovnávací príplatok, ak sú k tomuto dňu splnené všetky podmienky nároku na vyrovnávací príplatok, najskôr však od 1. januára 2016. Navrhovateľovi bol právoplatným rozhodnutím z 8. augusta 2011 v spojení s rozhodnutím z 15. novembra 2011 podľa § 67 ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z.z. a podľa článku 46 ods. 2 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva priznaný od 15. júna 2005 predčasný starobný dôchodok v sume 4 545,- Sk mesačne. Podľa § 69a ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 413/2012 Z.z. predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku je starobný dôchodok. Poistenec má nárok na vyrovnávací príplatok, ak mu boli priznané dva dôchodky, a to starobný dôchodok v Slovenskej republike a starobný dôchodok v Českej republike. Navrhovateľ je poberateľom predčasného starobného dôchodku z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky a zároveň je poberateľom starobného dôchodku z dôchodkového poistenia Českej republiky. V súlade s § 69b zákona č. 461/2003 Z.z. je zrejmé, že nárok na vyrovnávací príplatok môže vzniknúť len poistencom, ktorým bol priznaný starobný dôchodok podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, pretože ide o dorovnanie k starobnému dôchodku. Nárok na vyrovnávací príplatok preto nemá poistenec, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok, keďže ide o dva rôzne druhy dôchodku a podľa § 69 zákona č. 461/2003 Z.z. poistenec, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok nemá nárok na starobný dôchodok; na tom nič nemení ani skutočnosť, že podľa § 69a ods. 1 zákona o sociálnom poistení predčasný

starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku je starobný dôchodok.

Opätovne poukázala na to, že právnu úpravu nároku na vyrovnávací príplatok nemožno aplikovať na poberateľa starobného dôchodku, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok, pretože v sume vyrovnávacieho príplatku by bola obsiahnutá aj suma, o ktorú bol znížený predčasný starobný dôchodok za obdobie od vzniku nároku do dovŕšenia dôchodkového veku. Negoval by sa tak účel spôsobu určenia sumy predčasného starobného dôchodku, ktorý je odôvodnený tým, že obdobie výplaty predčasného starobného dôchodku je logicky dlhšie ako obdobie výplaty starobného dôchodku. Tak by bola vytvorená neodôvodnená nerovnosť medzi poberateľmi predčasného starobného dôchodku a poberateľmi starobného dôchodku. Ustanovenie § 69b zákona č. 461/2003 Z.z. teda nemožno rozširovať na poberateľov predčasného starobného dôchodku. Uvedené ustanovenie je kogentného charakteru a nemožno ho meniť výkladom. Pokiaľ bol teda navrhovateľovi priznaný predčasný starobný dôchodok a nie starobný dôchodok, nespĺnil jednu zo zákonných podmienok uvedených v § 69b ods. 1 menovaného zákona.

Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zmenil a rozhodnutie odporkyne ako vecne správne potvrdil.

III.

Navrhovateľ sa k odvolaniu odporkyne písomne vyjadril podaním z 25. januára 2018.

Poukázal na to, že predčasný starobný dôchodok sa stal po dovŕšení dôchodkového veku (už v roku 2005) zo zákona starobným dôchodkom, o čom odporkyňa nerozhoduje. Toto súčasne nie je ani zákonnou podmienkou, ktorú by určoval § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. Tiež poukázal na novú právnu úpravu § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., určujúcu aj spôsob výpočtu vyrovnávacieho príplatku pre predčasný starobný dôchodok.

Vzhľadom na to, že krajský súd rozhodol správne a v súlade s platnými právnymi predpismi a navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu potvrdil.

IV.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd odvolací [(§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP a § 492 ods. 1, 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“)], preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu nemožno vyhovieť.

Podľa § 492 ods. 1 SSP, konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Podľa § 492 ods. 2 SSP, odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Podľa čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“), Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 Ústavy SR je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivец musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Ústavný súd SR princíp materiálneho právneho štátu prezentoval v právnom názore: „V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasť okrem iných stelesnené princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôkaz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektmi, ktorými boli priznané“ (ÚS 7/1999, Nález z 22. septembra 1999. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 1999, s. 365; zhodne I. ÚS44/1999, Nález z 13. októbra 1999. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 1999, s. 382. Judikatúra ústavného súdu tiež kladie dôraz na to, že v súlade s čl. 1 ods. 1 ústavy s uplatňovaním princípu právnej istoty v právom štáte sa spája požiadavka všeobecnosti, platnosti, trvácnosti, stability, racionálnosti a spravodlivého obsahu právnych noriem; medzi ústavné princípy vlastné právnomu štátu patrí aj zákaz svojvôle v činnosti štátnych orgánov, ako aj zásada primeranosti, resp. proporcionality (m.m. PL. ÚS 1/04).

Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy SR, výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Podľa čl. 7 ods. 2 druhej vety Ústavy SR, právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

Z citovaného čl. 152 ods. 4 Ústavy SR vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Vplyvom ústavy dochádza k vsunutiu jej obsahovo-hodnotových vlastností do všeobecných pojmov zákona tak, aby bol zabezpečený ústavné konformný výklad. Požiadavka na ústavné konformnú aplikáciu a výklad zákona je súčasťou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Dikcia zákona nemôže byť interpretovaná izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Orgány štátu, ako aj iné právnické subjekty realizujúcu svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR), a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

Predmetom konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne z 18. februára 2016, číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým táto postupom podľa § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 140/2015 Z.z. zamietla žiadosť navrhovateľa o vyrovnávací príplatok.

Podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy SR, ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremľateľné a nezrušiteľné.

(2) Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

Podľa § 39 ods. 1 Ústavy SR, občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.

Podľa § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. poistenc, ktorému bol priznaný starobný dôchodok, má nárok na vyrovnávací príplatok, ak

- a) získal pred 1. januárom 1993 najmenej 25 rokov československého obdobia dôchodkového poistenia, za ktoré mu bol po 31. decembri 1992 priznaný starobný dôchodok podľa predpisov Českej republiky,
- b) získal od 1. januára 1993 do 31. decembra 2003 najmenej 1 rok doby zamestnania alebo náhradnej

doby podľa zákona účinného do 31. decembra 2003,

c) ku dňu, od ktorého žiada o jeho priznanie, má nárok na výplatu starobného dôchodku podľa predpisov Českej republiky,

d) uzatvoril zmluvu o poistení dôchodku zo starobného dôchodkového sporenia,1) dohodu o vyplácaní starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku programovým výberom1) a nemá na osobnom dôchodkovom účte evidované dôchodkové jednotky tvorené z povinných príspevkov, ktoré nie sú predmetom dohody o vyplácaní starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku programovým výberom,1) alebo mu bola vyplatená suma podľa osobitného predpisu,56aa) ak je sporiteľ alebo bol sporiteľ podľa osobitného predpisu,1)

e) požiadal o výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu,2) ak získal obdobie výkonu služby policajta a profesionálneho vojaka v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu, 2) a

f) suma vyrovnávacieho príplatku má ku dňu, od ktorého žiada o jeho priznanie, kladnú hodnotu.

Podľa § 69a ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku je starobný dôchodok.

Na úvod najvyšší súd uvádza, že účel vyrovnávacieho príplatku spočíva v čiastočnom eliminovaní poistencami negatívne vnímanej skutočnosti, že na základe rozdelenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ďalej len „ČSFR“) im bol priznaný dôchodok z Českej republiky za obdobie zamestnania pred rozdelením ČSFR a dôchodok zo Slovenskej republiky za obdobia dôchodkového poistenia, respektíve zabezpečenia po rozdelení ČSFR, pričom úhrn súm týchto dôchodkov je z dôvodu rozdielnych právnych úprav dôchodkového poistenia v jednotlivých štátoch po rozdelení ČSFR nižší, ako by bola suma dôchodku, ak by sa priznal poistencovi výlučne podľa právnych predpisov Slovenskej republiky s prihliadnutím na celú dobu dôchodkového poistenia/zabezpečenia, tak pred, ako aj po rozdelení ČSFR.

Výrovnávací príplatok má teda zabezpečiť, aby úhrnná suma slovenského a českého starobného dôchodku dosiahla sumu dôchodku, ktorá by poistencovi patrila, ak by sa aj doby zabezpečenia získané pred 1. januárom 1993 hodnotili na účel slovenského starobného dôchodku za predpokladu, že splní ostatné zákonom stanovené podmienky.

Z obsahu vyžiadaného dávkového spisu odporkyne najvyšší súd mal preukázané, že navrhovateľ si na predpísanom tlačive u odporkyne uplatnil nárok na priznanie vyrovnávacieho príplatku, ktorý žiadal priznať od 01. januára 2016.

V predmetnej veci medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že navrhovateľovi bol rozhodnutím z 15. novembra 2011, číslo: XXX XXX XXXX priznaný od 15. júna 2005 predčasný starobný dôchodok. Uvedeným rozhodnutím bolo zmenené rozhodnutie z 08. augusta 2011, a to na základe dodatočného zhodnotenia obdobia dôchodkového poistenia získaného podľa právnych predpisov Českej republiky (z 11.736 dní na 11.748 dní). Pred 01. januárom 1993 navrhovateľ získal najmenej 25 rokov československého obdobia dôchodkového poistenia, konkrétne 12.084 dní (viac ako 33 rokov) v zmysle Potvrdenia týkajúceho sa histórie poistenia v Českej republike z 22. júla 2011 a bol mu od 15. mája 2005 priznaný starobný dôchodok podľa právnych predpisov Českej republiky (rozhodnutie Českej správy sociálneho zabezpečenia zo 16. augusta 2011, číslo: XXX XXX XXX/XXX v znení rozhodnutia z 24. októbra 2011). Rovnako získal od 1. januára 1993 do 31. decembra 2003 najmenej 1 rok doby zamestnania alebo náhradnej doby podľa zákona účinného do 31. decembra 2003, čo vyplýva z príslušných Evidenčných listov dôchodkového zabezpečenia (F., 1. apríl 1992 až 30. jún 1997; M., 1. júl 1997 až 31. december 2003). Navrhovateľ zároveň ku dňu podania žiadosti o vyrovnávací príplatok už dosiahol dôchodkový vek, a to podľa § 65 ods. 3 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z. dňa 8. augusta 2005 s tým, že v zmysle § 69a ods. 1 menovaného zákona predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku je starobný dôchodok.

Spornou však zostala otázka právneho posúdenia nároku navrhovateľa na vyrovnávací príplatok priznávaný odporkyňou starobným dôchodcom v súlade s § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., a teda

posúdenie otázky, či nárok na vyrovnávací príplatok môže vzniknúť len poistencom, ktorým bol priznaný v zmysle t. č. platnej a účinnej zákonnej úpravy starobný dôchodok podľa predpisov Slovenskej republiky, pretože ide o dorovnanie k starobnému dôchodku, alebo má nárok na vyrovnávací príplatok aj poistenc, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok. Spornou je teda otázka nároku navrhovateľa, ktorý bol poberateľom predčasného starobného dôchodku, na vyrovnávací príplatok podľa § 69b ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.

Najvyšší súd uvádza, že Česká republika a Slovenská republika vznikli k 1. januáru 1993 rozdelením spoločného štátu ČSFR, ktorý charakterizoval jednotný systém dôchodkového zabezpečenia. Z hľadiska vtedajšieho práva bolo právne irelevantné, v ktorej časti československého štátu bol občan zamestnaný, respektíve kde mal sídlo jeho zamestnávateľ. Okolnosť, že dňom 1. januára 1993 došlo k rozdeleniu ČSFR, nemôže byť navrhovateľovi ako občanovi bývalej ČSFR a teraz občanovi Slovenskej republiky na ujmu. Slovenská republika je právnym nástupcom ČSFR.

V prípade, že výška dôchodkov (priznaných podľa právnych predpisov oboch nástupníckych štátov, Českej republiky a Slovenskej republiky) v ich úhrne (súčte) po prepočítaní kurzu mien oboch nástupníckych štátov nedosahuje výšku, ktorá by navrhovateľovi patrila, ak by sa výška starobného dôchodku určila výlučne s prihliadnutím na obdobia dôchodkového poistenia získaného po 31. decembri 1992 podľa predpisov Slovenskej republiky a československého obdobia dôchodkového poistenia podľa § 60 ods. 9 zákona č. 461/2003 Z.z. (teoretická - fiktívna suma starobného dôchodku), potom tento príplatok musí byť priznaný v sume, rovnajúcej sa rozdielu takto určenej fiktívnej sumy starobného dôchodku a úhrnu sumy vyplácaného starobného dôchodku podľa zákona č. 461/2003 Z.z. a sumy vyplácaného starobného dôchodku podľa predpisov Českej republiky.

Samotná okolnosť, že na prejednávanú právnu vec právne predpisy (platné a účinné v čase rozhodovania odporkyne) postup pre poberateľov predčasných starobných dôchodkov, ktoré sa zmenili na starobné dôchodky, priamo neupravovali, je z hľadiska nároku navrhovateľa na primerané zabezpečenie v starobe nepodstatná; ak taká úprava absentuje, respektíve je neúplná, lebo zákonodarca pri tvorbe právneho predpisu opomenul možné dopady na spomínanú skupinu starobných dôchodcov, prípadne pokiaľ nerešoval na také dopady, potom pri posudzovaní dôchodkových nárokov navrhovateľa treba vychádzať priamo z čl. 12 a čl. 39 ods. 1 Ústavy SR ako základného zákona Slovenskej republiky. Možno v tejto súvislosti poukázať na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 8. decembra 2010, sp.zn. I. ÚS 306/2010, podľa ktorého orgánom verejnej moci a predovšetkým súdom nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchýliť pokiaľ to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomínať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách toho-ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu.

Najvyšší súd zároveň poukazuje na to, že postupom v zmysle právnej úpravy vyrovnávacieho príplatku, platnej pre prejednávanú právnu vec bolo potrebné zachovať zníženie sumy dôchodkovej dávky podľa § 68 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. tak, aby poberatelia predčasného starobného dôchodku neboli zvýhodnení oproti ostatným dôchodcom.

Najvyšší súd tiež dáva do pozornosti aj tú skutočnosť, že v čase vyhlásenia tohto rozhodnutia zákonom č. 266/2017 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony boli novelizované dotknuté ustanovenia § 69b a nasl. zákona č. 461/2003 Z.z. Podľa tohto zákona má nárok na vyrovnávací príplatok už aj poistenc, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok.

V tejto súvislosti najvyšší súd poukazuje aj na dôvodovú správu k zákonu č. 266/2017 Z.z., podľa ktorej cit.: „Na základe poznatkov z aplikačnej praxe a z vykonaných analýz sa ukázalo ako dôvodné, umožniť vznik nároku na vyrovnávací príplatok aj poistencom, ktorým bol priznaný slovenský predčasný

starobný dôchodok a český starobný dôchodok. Z uvedeného dôvodu sa pre poistenca, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok navrhuje právny režim podmienok nároku na vyrovnávací príplatok, určenie sumy vyrovnávacieho príplatku, prehodnocovanie sumy vyrovnávacieho príplatku a podmienok nároku na výplatu vyrovnávacieho príplatku. Nárok na vyrovnávací príplatok sa navrhuje ustanoviť v sume, ktorá zodpovedá rozdielu medzi teoretickou (fiktívnou) sumou predčasného starobného dôchodku určenou výlučne podľa predpisov Slovenskej republiky s prihliadnutím na celú dobu dôchodkového poistenia a úhrnom súm vyplácaného starobného dôchodku z Českej republiky a vyplácaného predčasného starobného dôchodku podľa predpisov Slovenskej republiky alebo starobného dôchodku, na ktorý sa zmenil predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku.“

Prijatie takejto právnej úpravy zákonodarcom potom spochybňuje závery odporkyne uvádzané v odvolaní, že skupina starobných dôchodcov, do ktorej patrí aj navrhovateľ by mala byť vyňatá z poberania vyrovnávacieho príplatku.

Z uvedených dôvodov najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 250l ods. 2 v spojení s § 250ja ods. 3 veta druhá OSP, § 219 ods. 1, 2 OSP a § 492 ods. 1, 2 SSP ako vecne správne potvrdil.

O trovách odvolacieho konania najvyšší súd rozhodol v súlade s § 250k ods. 1 v spojení s § 250l ods. 2, s § 246c ods. 1 veta prvá, s § 224 ods. 1 OSP a s § 491 ods. 1, 2 SSP tak, že úspešnému navrhovateľovi náhradu trov konania nepriznal, keďže si žiadne neuplatnil.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.